

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Кафедра публічного управління та адміністрування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Є.І.Крижанівський

« 17 »

2022 р.

ПРОГРАМА

фахового вступного випробування для вступу
на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю

281 –«Публічне управління та адміністрування»

(освітньо-професійна програма «Публічне управління та
адміністрування»)

на базі ступеня бакалавра, магістра (ОКР спеціаліста)

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри публічного
управління та адміністрування
від «16» березня 2022 р.

Протокол № 9

Зав. кафедри М.С.Орлів

м. Івано-Франківськ

2022

34

Програма призначена для вступних випробувань випускників навчальних закладів, які отримали освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр» і вступають на навчання за ступенем магістра спеціальності 281 – «Публічне управління та адміністрування» (освітня програма «Публічне управління та адміністрування»). Сформована відповідно до рівня знань, якими повинен володіти бакалавр споріднених спеціальностей.

Програма розглянута і затверджена на засіданні кафедри публічного управління та адміністрування, протокол № 9 від 16 березня 2022 р.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Мета вступного іспиту – є встановлення рівня теоретичних знань, практичних умінь і навичок, необхідних для опанування навчальних дисциплін за програмою магістра за спеціальністю 281 – «Публічне управління та адміністрування», а також виявлення схильності до ведення науково-дослідницької та пошуково-аналітичної роботи для визначення здатності вступників засвоювати відповідні фахові навчальні програми.

Завданнями вступного іспиту є: оцінка теоретичної підготовки вступників до дисциплін передбачених навчальним планом для підготовки за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр». Програма вступних іспитів охоплює коло питань, які в сукупності характеризують вимоги до знань і вмінь особи, що бажає навчатись в ІФНТУНГ з метою одержання освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Під час складання даної програми враховувалися такі дисципліни циклу професійної підготовки, передбачені Освітньо-професійною програмою «Публічне управління та адміністрування» підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти:

- Основи економіки;
- Система публічного адміністрування;
- Основи права.

Під час підготовки до іспиту рекомендовано користуватися літературою, список якої наведено наприкінці комплексу матеріалів.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ

Для конкурсного відбору при прийомі для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра проводиться вступне випробування за фаховими дисциплінами відповідно до програми вступних випробувань.

Фахове випробування має на меті встановити відповідність рівня теоретичних знань та практичної підготовки студентів вимогам кваліфікаційної характеристики фахівця та освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування».

Фахове випробування проводиться письмово у формі тестів з комп'ютерною перевіркою. У кожному білеті подається інтегрований матеріал певного функціонального спрямування з різних дисциплін. Білет включає 25 тестових завдань із базових дисциплін – по 4 бали кожне питання. Всі тестові питання закритого типу із вибором однієї правильної відповіді.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З ОСНОВ ЕКОНОМІКИ

1. Зародження та основні етапи розвитку економічної науки.
2. Роль та значення економічних знань у житті окремої людини та суспільства.
3. Сутність та основні види економічних потреб.
4. Економічні блага та їх класифікація.
5. Чинники та тенденції розвитку економічних потреб.
6. Економічні інтереси та їх взаємодія.
7. Сутність та види виробничих ресурсів.
8. Обмеженість ресурсів та проблема вибору.
9. Альтернативна вартість.
10. Крива виробничих можливостей та її властивості.
11. Поняття економічної системи.
12. Критерії класифікації та типи економічних систем.
13. Сутність та форми власності.
14. Характерні ознаки традиційної, командно-адміністративної, ринкової та змішаної економічних систем.
15. Зміст економічного кругообігу.
16. Сутність та види доходів. Диференціація доходів.
17. Сутність та властивості грошей.
18. Функції грошей. Види грошей.
19. Грошова маса та грошові агрегати.
20. Грошовий обіг та його закони.
21. Вплив рівня цін на купівельну спроможність грошей.
22. Сутність та співвідношення загальної та граничної корисностей.
23. Закон спадної граничної корисності.
24. Криві байдужості та бюджетна лінія.
25. Поведінка споживача на ринку.
26. Правило максимізації корисності.
27. Виручка від реалізації (валовий дохід), граничний дохід та прибуток.

28. Види прибутку.
29. Рентабельність (норма прибутку) та її чинники.
30. Оптимальний обсяг виробництва (правило максимізації прибутку фірми).
31. Закон спадної продуктивності факторів виробництва.
32. Сутність попиту.
33. Функція попиту та її графічне зображення. Закон попиту.
34. Вплив нецінових чинників на зміну попиту.
35. Види та фактори еластичності попиту.
36. Сутність пропозиції.
37. Функція пропозиції та її графічне зображення. Закон пропозиції.
38. Властивості кривої пропозиції.
39. Вплив нецінових факторів на зміну пропозиції.
40. Сутність та чинники еластичності пропозиції.
41. Взаємодія попиту та пропозиції.
42. Ринкова рівновага та механізм ринкового ціноутворення.
43. Причини виникнення дефіциту або надлишку на ринку.
44. Сутність та види ринкової конкуренції.
45. Види та методи конкурентної боротьби.
46. Типи ринкових структур.
47. Антимонопольне регулювання та захист конкуренції.
48. Проблеми розвитку конкурентного середовища в Україні.
49. Сутність та функції ринку.
50. Особливості ціноутворення на різних ринках.
51. Складові ринкової інфраструктури та їх основні функції.
52. Зайнятість населення у ринковій економіці.
53. Причини виникнення та види безробіття.
54. Визначення рівня безробіття.
55. Фактичний та природний рівні безробіття.
56. Інфляція: сутність та причини виникнення.
57. Показники інфляції. Види інфляції.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ ІЗ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

1. Теоретичні основи публічного управління та адміністрування.
2. Публічне управління та адміністрування як діяльність органів держави та місцевого самоврядування.
3. Основні підходи до визначення понять «публічне управління», «державне управління», «публічне адміністрування».
4. Загальна характеристика структури інституціонального комплексу суспільства, що складається з базових інститутів політики, економіки, ідеології.
5. Публічне адміністрування як підсистема інституціонального комплексу суспільства.
6. Співвідношення базових інститутів суспільства та допоміжних інститутів (інституціональних форм).
7. Конституційні державно-політичні інститути та публічне адміністрування.
8. Співвідношення інституціональних статусів Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Президента України та системи публічного адміністрування.
9. Зв'язок базових політичних інститутів з принципами територіальної організації влади.
10. Призначення та основні функції ідеологічних інститутів.
11. Характеристика ідеології як фактору впливу на цілеспрямованість системи публічного адміністрування.
12. Загальна характеристика структури ідеологічних інститутів (колективізм – індивідуалізм, егалітаризм – стратифікація, трудова мотивація колективного благополуччя – грошова мотивація, порядок – свобода).
13. Зв'язок базових ідеологічних інститутів зі змістом публічної політики щодо культури, освіти та соціального забезпечення.
14. Різновиди груп інтересів, представлених організаціями громадянського суспільства.

15. Правова основа партнерства органів публічної адміністрації та організацій громадянського суспільства.
16. Основні напрями взаємодії публічної адміністрації з організаціями громадянського суспільства.
17. Інститути партисипації та система публічних консультацій публічного адміністрування з суб'єктами громадянського суспільства.
18. Інститут прямої демократії та її реалізація через місцеві вибори, місцевий референдум та загальні збори громадян.
19. Інститут деліберативної (дорадчої) демократії та її реалізація через громадські ради та інші дорадчі органи публічного адміністрування.
20. Професійні спілки, організації роботодавці, органи публічного адміністрування як основні суб'єкти системи соціального партнерства.
21. Взаємодія суб'єктів публічного адміністрування з професійними спілками.
22. Основні мета, завдання, повноваження професійних спілок.
23. Європейський досвід реформування публічної адміністрації.
24. Імпорт демократичних інститутів та інституціональні зміни в системі публічного адміністрування в Україні.
25. Реформування адміністрування в Україні в контексті реалізації концепції «сервісної держави».
26. Загальна ефективність публічного адміністрування.
27. Соціально-психологічні умови підвищення ефективності публічно-адміністративної діяльності в системі публічної служби.
28. Держава як спосіб існування суспільства та система представлення інтересів соціальних груп.
29. Держава як системний об'єкт публічного управління та адміністрування.
30. Поняття структури публічного управління та адміністрування.
31. Специфічні ознаки публічного адміністрування.
32. Основи методології публічного адміністрування.

33. Закон єдності системи управління, Закон пропорційності суб'єкта і об'єкта публічного адміністрування, закон поєднання централізації та децентралізації в системі публічного адміністрування.

34. Поняття організаційної структури держави та публічного адміністрування.

35. Основні характеристики органу публічного адміністрування (функціональні, соціологічні, юридичні, організаційні).

36. Поняття «ланка» та «рівень» публічно-управлінської системи.

37. Організаційні зв'язки між суб'єктами публічного адміністрування.

38. Механізм публічного адміністрування, його структура.

39. Інструменти публічно-управлінської діяльності.

40. Методи публічно-управлінської діяльності (економічні, соціально-політичні методи, морально-ідеологічні, адміністративні).

41. Основні сфери діяльності суб'єктів прийняття публічно-управлінських рішень.

42. Основні стадії публічно-управлінської діяльності.

43. Зміст поняття законності в публічному адмініструванні.

44. Конотації поняття законності, їх практичне значення.

45. Внутрішня та зовнішня сторони законності.

46. Режим законності в публічному адмініструванні.

47. Громадський контроль законності діяльності органів публічного адміністрування.

48. Поняття соціальної технології та технології управління.

49. Формування інформаційного суспільства та інформатизація публічного адміністрування.

50. Модель електронного врядування типу «Електронний уряд», «єдиний офіс» та «єдине вікно».

51. Смарт-суспільство, держава у смартфоні та смарт-технології.

52. Краудсорсинг як інструмент взаємодії влади, бізнесу та громадського суспільства.

53. Поняття «ціль» у публічному адмініструванні.

54. Поняття «ресурси» публічного адміністрування.
55. Цілі публічного адміністрування, їх ресурсне забезпечення.
56. Поняття функції публічного адміністрування, їх види.
57. Функціональна структура публічного адміністрування.
58. Органи публічного адміністрування як єдина система.
59. Поняття «система» та «механізм» публічно-адміністративної (виконавчої) влади.
60. Централізація та децентралізація у структурній організації публічного адміністрування.
61. Розподіл повноважень між органами центральної та місцевої влади.
62. Територіальні органи центральних органів публічного адміністрування.
63. Основні завдання, правовий статус, компетенція місцевих державних адміністрацій.
64. Повноваження та функції місцевих державних адміністрацій.
65. Відносини місцевих державних адміністрацій у системі вертикальних та горизонтальних зв'язків.
66. Взаємодія місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування в Україні.
67. Місцеве самоврядування як форма самоорганізації жителів сіл, селищ, міст і територіальних одиниць середнього і регіонального рівнів.
68. Європейська Хартія місцевого самоврядування.
69. Сучасні концепції місцевого самоврядування, їх вплив на практику державотворення в Україні.
70. Види територіальних громад, порядок їх об'єднання та роз'єднання.
71. Проблеми оптимізації територіальних громад.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З

ОСНОВ ПРАВА

1. Основні теорії походження держави і права.
2. Поняття і ознаки держави.
3. Поняття та види функцій держави.
4. Внутрішні й зовнішні функції держави.
5. Класифікація держав за їхньою формою.
6. Форма державного правління.
7. Форма державного устрою.
8. Політичний режим, як одна з форм держави.
9. Загальне поняття про громадянське суспільство.
10. Поняття й основні ознаки правової держави.
11. Механізм держави, державний апарат, орган держави, система органів держави.
12. Поняття й ознаки права.
13. Право – особливий вид соціальних норм.
14. Співвідношення права і моралі.
15. Джерела (форма) права.
16. Загальна характеристика нормативно-правового акта та його види.
17. Поняття і структура правовідносин.
18. Функції права.
19. Поняття системи права.
20. Поняття та види правових систем.
21. Поділ права на галузі, правові інститути та правові норми.
22. Загальна характеристика основних галузей права України.
23. Поняття про законодавство.
24. Поняття, причини і види правопорушень.
25. Поняття і види юридичної відповідальності.
26. Підстава і цілі юридичної відповідальності.
27. Закріплення державного, народного й національного суверенітету в Декларації про державний суверенітет України.

28. Акт проголошення незалежності України.
  29. Референдум 1 грудня 1991 року.
  30. Питання правонаступництва України.
  31. Конституція України – Основний Закон держави.
  32. Конституційна форма правління, державного устрою й політичного режиму України.
  33. Державна символіка України.
  34. Державна мова в Україні.
  35. Конституційний статус мов національних меншин.
  36. Поняття і принципи громадянства України.
  37. Конституційні права і свободи громадян України.
  38. Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні.
  39. Правовий статус народного депутата України.
  40. Президент України – глава Української держави.
  41. Кабінет Міністрів України – вищий орган виконавчої влади в Україні.
  42. Конституційний статус місцевих державних адміністрацій.
- Конституційний статус органів правосуддя.
43. Конституційний Суд України.
  44. Територіальний устрій України.
  45. Конституційний статус Автономної Республіки Крим.
  46. Конституційний статус органів місцевого самоврядування.
  47. Порядок внесення змін до Конституції України.
  48. Поняття, ознаки, основні принципи та джерела цивільного права.
  49. Поняття і зміст цивільних правовідносин та підстави їх виникнення, зміни та припинення.
  50. Загальна характеристика цивільної правоздатності фізичних осіб.
  51. Поняття і види цивільної дієздатності фізичних осіб.
  52. Порядок визнання особи безвісно відсутньою.
  53. Оголошення особи померлою. Правочини.

54. Здійснення і захист цивільних прав.
55. Поняття і зміст права власності.
56. Види і форми власності в Україні.
57. Захист права власності.
58. Поняття і зміст зобов'язання та підстави його виконання.
59. Способи забезпечення виконання зобов'язань.
60. Поняття, види, ознаки і функції цивільно-правового договору.
61. Окремі види цивільно-правових договорів.
62. Поняття спадщини.
63. Спадкування за законом і за заповітом.
64. Перша й друга черги спадкоємців за законом.
65. Право на обов'язкову частину спадщини.
66. Поняття та предмет сімейного права.
67. Поняття шлюбу та сім'ї.
68. Порядок укладання шлюбу.
69. Порядок припинення шлюбу.
70. Особисті права і обов'язки подружжя.
71. Підстави недійсності шлюбу.
72. Право особистої приватної власності дружини та чоловіка.
73. Прав та обов'язки подружжя по утриманню.
74. Шлюбний договір.
75. Права батьків і дітей на майно.
76. Способи виконання батьками обов'язку утримувати дитину (аліментні зобов'язання).
77. Поняття усиновлення.
78. Особи, які можуть бути усиновлювачами.
79. Опіка та піклування над дітьми.
80. Договір про патронат.
81. Права та обов'язки іноземців та осіб без громадянства у сімейних відносинах.
82. Поняття, предмет і джерела трудового права.

83. Повноваження трудового колективу.
84. Колективний договір.
85. Поняття, зміст та сторони трудового договору.
86. Порядок укладання трудового договору.
87. Поняття і підстави припинення трудового договору.
88. Контракт як особлива форма трудового договору.
89. Поняття і норма робочого часу.
90. Час відпочинку і його види. Відпустки та їх види.
91. Види робочого дня (тижня).
92. Поняття і види заробітної плати.
93. Гарантійні та компенсаційні виплати.
94. Способи забезпечення дотримання дисципліни праці.
95. Заохочення і стягнення в трудових відносинах.
96. Внутрішній трудовий розпорядок.
97. Дисциплінарна відповідальність у трудовому праві.
98. Матеріальна відповідальність робітників і службовців.
99. Поняття, характеристика і порядок розгляду трудових спорів.
100. Органи які розглядають трудові спори.
101. Поняття і основні принципи правового регулювання охорони праці.
102. Екологічне законодавство.
103. Загальна характеристика законодавства про охорону навколишнього природного середовища.
104. Екологічні права та обов'язки громадян.
105. Права та обов'язки власників природних ресурсів і природокористувачів.
106. Земельне законодавство.
107. Загальна характеристика Земельного кодексу України.
108. Право власності на землю. Оренда землі.
109. Порядок вирішення земельних спорів.
110. Компетенція органів державної влади та місцевого самоврядування при вирішенні земельних питань.

111. Відносини, які регулюються адміністративним правом.
112. Адміністративне законодавство.
113. Загальна характеристика Кодексу про адміністративні правопорушення.
114. Поняття та ознаки адміністративного правопорушення (проступку).
115. Юридичний склад адміністративного проступку.
116. Суб'єкти адміністративного правопорушення.
117. Адміністративна відповідальність як вид юридичної відповідальності.
118. Відмежування адміністративної відповідальності від інших видів юридичної відповідальності.
119. Види адміністративних стягнень.
120. Порядок накладення адміністративних стягнень.
121. Адміністративна відповідальність неповнолітніх.
122. Кримінальне законодавство.
123. Загальна характеристика Кримінального кодексу України.
124. Підстава кримінальної відповідальності.
125. Поняття і ознаки кримінального правопорушення.
126. Класифікація кримінальних правопорушень.
127. Стадії вчинення кримінального правопорушення.
128. Суб'єкт кримінального правопорушення.
129. Вина та її форми. Співучасть у кримінальному правопорушенні.
130. Покарання та його види. Судимість. Поняття неосудності.
131. Кримінальна відповідальність неповнолітніх.
132. Правосуддя, його система і завдання.
133. Компетенція судів.
134. Підвідомчість і підсудність цивільних справ та підслідність кримінальних правопорушень.
135. Кримінальне судочинство.
136. Розгляд судами цивільних справ.
137. Порядок розгляду справ у господарських судах.

138. Звільнення від кримінальної відповідальності та покарання.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

за окремими дисциплінами

ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ

1. Мацелюх Н. П., Максименко І. А. Економічні теорії в системі наукових економічних знань : навч. посібник. 2-ге вид., перероб. та доп. К. : Центр учб. літ., 2016. 226 с.
2. Шкарупа О. В. Екологічна модернізація національної економіки: сутність та регулювання : монографія. Суми : Вид-во «Ярославна», 2017. 322 с.
3. Історія економіки та економічної думки (у схемах, таблицях і рисунках): навч. посібник / Теліщук М. М. Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2015. 494 с.
4. Старостенко Г. Г. Мікроекономіка: навч. посібник. Ірпінь: Видавництво Національного університету ДПС України, 2014 – 450 с.
5. Поснова Т.В. Конспект лекцій у схемах, графіках і таблицях з макроекономіки. Ірпінь, НУДПСУ. 2015. 112 с.
6. Сучасні економічні теорії: навч. посібник для самостійної підготовки до курсового екзамену та комплексного державного екзамену з економічної теорії / Н.П. Мацелюх, І.А. Максименко, М. М. Теліщук та ін. К.: “ Центр учбової літератури ”, 2014. 224 с.
7. Макроекономіка: навч. посібник / Т.М.Громова, Н. П. Мацелюх. К.: ДІА, 2014. 251 с.
8. Мацелюх Н.П., Максименко І.А., Бурдейний І.М., Теліщук М.М. Економічна теорія: історія економіки та економічної думки, політична економія, мікроекономіка, макроекономіка: навчальний посібник. 2-ге видання доп. і перероб. Чернівці : “Прут ”, 2012. 552 с.
9. Оверченко В. І., Мажак З. М., Софій М. І. Мікроекономіка: Навчальний посібник./ за наук. ред. О. Л. Ануфрієвої. Івано-Франківськ, «Лілея-НВ». 2015. 348 с.

СИСТЕМА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

10. Вступ до публічного адміністрування : навчальний посібник / Н. Л. Гавкалова, Т. А. Власенко, Л. Ю. Гордієнко та ін. ; за заг. ред. докт. екон. наук, професора Н. Л. Гавкалової. Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 382 с. (Укр. мов.).
11. Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб.: у 15 ч. / за заг. ред. А.І. Семенченка, В.М. Дрешпака. К., 2017. Част. 3: Електронна демократія: основи та стратегії реалізації / [Н.В. Грицяк, А.І. Семенченко, І.Б. Жиліяєв]. К.: ФОП Москаленко О. М., 2017. 84 с.
12. Державна політика : підручник / Ред. : Ковбасюк Ю. В., Ващенко К. О., Сурмін Ю. П., Білинська М. М., Іжа М. М., Луговий В. І., Загорський В. С., Ландсман В. А., Попок А. А., Серьогін С. М., Валентюк І. В. Київ, 2014. 448 с.
13. Інституціоналізація публічного управління в Україні : наук.-аналіт. доп. / за заг. ред. М. М. Білинської, О. М. Петроє. Київ : НАДУ, 2019. 210 с.
14. Кальниш Ю. Г. Публічне управління та адміністрування : навч. посіб. / Ю. Г. Кальниш, Т. М. Лозинська, В. І. Тимцуник ; Полтав. держ. аграр. акад. Полтава : РВВ ПДАА, 2015. 279 с.
15. Нагаєв В. М. Публічне адміністрування: електронний навчальний посібник / В. М. Нагаєв. Х.: ХНАУ, 2018. 278 с.
16. Особливості публічного управління та адміністрування : Навчальний посібник / Бакуменко В. Д., Бондар І.С., Горник В. Г., Шпачук В. В. К. : КНУКіМ, 2016. 167 с.
17. Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід: монографія / За заг. ред. Сергія Чернова, Валентини Воронкової, Віктора Банаха, Олександра Сосніна, Пранаса Жукаускаса, Йоліти Ввайнхардт, Регіни Андрюкайтене; Запоріж. держ. інж. акад. Запоріжжя: ЗДІА, 2016. 606 с.
18. Чернов С. І. Конспект лекцій з дисципліни «Муніципальний менеджмент» для студентів бакалаврату усіх форм навчання спеціальності 073 Менеджмент / С. І. Чернов, Т. В. Бельська, Н. Ю. Мущинська. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Х. : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 50 с.

ОСНОВИ ПРАВА

19. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.1003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
20. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>
21. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
22. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
23. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI
24. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
25. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
26. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>
27. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>
28. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 40-44. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
29. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. Галунько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко [та ін.]. Херсон: ОЛДІ - ПЛЮС, 2018. 446 с.
30. Загальне адміністративне право : підручник / І. С. Гриценко, Р. С. Мельник, А. А. Пухтецька [та ін.]; за заг. ред. І. С. Гриценка. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 568 с.

31. Земельне право України: Навчальний посібник / За загальною редакцією В.П. Мироненко. Київ: Алерта, 2018. 350 с.
32. Конституційне право України: навч. посібник [для підгот. до іспиту за кредитно-модульною сист. навчання]. 2-е вид., перероб. і доп. / В. О. Боняк, В. А. Завгородній, А. В. Самотуга, Л. А. Філянїна. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 293 с.
33. Конституційне право: навч. посібник / за заг. ред.: М. І. Марчука. Харків. Харківський національний університет внутрішніх справ, 2017. 407 с.
34. Конституційне право України: прагматичний курс: навч. посібник / за заг. ред.: М. В. Афанасьєвої. Одеса: Юридична література, 2017. 256 с.
35. Теорія держави та права: навч. посіб. / за заг. ред. С.Д. Гусарєва, О.Д. Тихомирова. Київ: НАВС: Освіта України, 2017. 320 с.
36. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. І доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки Ч. 1. Загальна. Київ: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с.